

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОГРАМНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ОБОРОННОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

У статті зазначено: провідним повинен стати принцип наукового обґрунтування, що враховує сучасні умови управління замовленнями, який дозволить забезпечити ефективне витрачання обмежених бюджетних коштів, що виділяються державою на створення техніки зв'язку. Визначено, що система програмного планування розвитку техніки зв'язку в даний час відчуває ряд проблем, зумовлених впливом нових економічних умов на процес розроблення і реалізації планових документів. Комплексне вирішення проблеми повного забезпечення Збройних Сил України сучасними комунікаційними технологіями неможливе без досягнення макроекономічної стабілізації в країні. Однак замовник може значно пом'якшити негативний вплив різних об'єктивних та суб'єктивних економічних факторів за рахунок використання науково обґрунтованих методологічних підходів до розроблення управлінських рішень, відповідних з військово-економічної точки зору під час планування розвитку комунікаційних технологій, а також у практичному здійсненні цих планів. Одним зі шляхів вирішення цієї проблеми є розроблення та втілення в життя діяльності замовника концепції ефективного управління, яка дозволяє розробляти науково обґрунтовані проекти планових документів та враховує сучасні умови їх формування та реалізації. Зазначені вище проблеми зумовлюють необхідність удосконалення процесу формування програмних документів. На підставі проведених досліджень автором розроблено узагальнену процедуру формування Програми озброєння і Державного оборонного замовлення в сучасних умовах. Найважливішою проблемою натепер є постійне існування суперечності, що спричинена невідповідністю науково-методичного забезпечення функціонування існуючої системи планування розвитку технології військового зв'язку сучасним економічним умовам. Обґрунтовано формування програмного планування і державного оборонного замовлення в умовах планової економіки. У сучасних економічних умовах України з'явився ряд додаткових труднощів, які прямо і безпосередньо впливають на програмне планування розвитку військової техніки, в тому числі й техніки зв'язку.

Ключові слова: державне регулювання, програмне планування, розвиток оборонної промисловості, управління державним оборонним замовленням, техніка зв'язку.

Постановка проблеми. Перехід країни від командно-адміністративних до ринкових умов господарювання та врахування зазначених труднощів зумовлюють необхідність істотної зміни й адаптації системи програмного планування розвитку ТЗ до сучасних умов функціонування економіки в цілому. У сформованих економічних умовах, як зазначено вище, для замовника техніки зв'язку методологічним напрямком діяльності має стати перехід від концепції максимізації результату до концепції максимізації економічної ефективності використання наявних ресурсів. Провідним повинен стати принцип наукового обґрунтування, що враховує сучасні умови управління замовленнями, який дозволить забезпечити ефективне витрачання обмежених бюджетних коштів, котрі виділяються державою на створення техніки зв'язку.

Комплексне вирішення завдання повноцінного забезпечення Збройних сил України сучасною технікою зв'язку неможливо без досягнення макроекономічної стабілізації в державі. Однак замовник може значно послабити негативний вплив різного роду об'єктивних і суб'єктивних економічних чинників за рахунок використання науково обґрунтованих методологічних підходів до вироблення доцільних з військово-економічної точки зору управлінських рішень під час планування розвитку техніки зв'язку, а також практичної реалізації цих планів. Одним зі шляхів вирішення цієї проблеми є розроблення і впровадження в практику діяльності замовника концепції ефективного менеджменту, що дозволяє здійснити розробку науково обґрунтованих проектів планових документів і враховує сучасні умови їх формування і реалізації. Жит-

тевий цикл виробів – сукупність взаємопов'язаних процесів послідовної зміни стану виробів конкретного типу від початку дослідження і обґрунтування розробки до закінчення його експлуатації. Життєвий цикл виробів військової техніки є досить складною, ієрархічною, багатоврівневою системою.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Результати дослідження програмного планування розвитку оборонної промисловості України, тенденцій, а також перспективи галузі широко висвітлюються в аналітичних збірниках і публікаціях державних та приватних організацій, інформаційних порталів та агентств. Зазначені вище питання розглянуті також у працях Н.В. Чантурія, В.П. Беглиці, Л.І. Федулової, В. Лісіцького, А. Поспелова. Проте, безсумнівно, існуюча ситуація потребує подальших досліджень.

Метою статті є дослідження тенденцій розвитку програмного планування розвитку оборонної промисловості України.

Виклад основного матеріалу. Формування програмного планування і ДОЗ в умовах планової економіки було складною задачею. У сучасних умовах економіки України з'явилася низка додаткових труднощів, які прямо і безпосередньо впливають на програмне планування розвитку військової техніки, в тому числі й техніки зв'язку. До найбільш істотних з них необхідно віднести [1, с. 87]:

- невідповідність обсягу виділених асигнувань потребам Збройних Сил, зміна порядку фінансування, що змушує по-новому підходити до формування планів (НДР, ДКР, серійних поставок тощо), критично оцінювати потреби Збройних сил України в техніці зв'язку і можливості замовника;

- припинення довгострокового і середньострокового державного планування розвитку галузей і конкретних підприємств під майбутні замовлення техніки зв'язку (ТЗ), що зумовило порушення взаємозв'язку між довгостроковим, середньостроковим і оперативним плануванням розвитку техніки зв'язку і оборонної промисловості. Даний факт істотно знижує ступінь обґрунтованості й ускладнює практичну реалізацію планових документів;

- постійно змінюється структура управління галузями оборонної промисловості та змінюється система управління промисловістю в цілому. З'явилися нові структурні елементи (холдинги, акціонерні товариства, концерни тощо), що вимагає введення нормативно-правових актів, які

регламентують взаємовідносини між ними і задовляють управління;

- поява нових організаційно-правових форм оборонних підприємств. Колишні державні розробники і виробники техніки зв'язку для озброєння набули статусу недержавних, організаційно розділилися на незалежні економічні одиниці, стали більш закритими для державного замовника, що об'єктивно змушує замовників військової техніки зв'язку міняти форми і способи розміщення замовлень;

- перехід оборонних підприємств, на відміну від замовника, в значній мірі до економічних методів господарювання та управління;

- підвищення ступеня невизначеності вихідних даних для планування, результатів обґрунтування і реалізації Програми озброєння в силу руйнування національної макроекономічної системи довгострокового планування;

- впровадження в практику замовника механізму конкурсного розміщення замовлень, що ускладнює процедуру обґрунтування та формування Програми озброєння, а також підвищує невизначеність вибору підприємства на стадії обґрунтування проекту;

- незавершеність формування контрактної системи створення оборонної промисловості, недосконалість правового простору, передусім в області формування і реалізації Державного оборонного замовлення;

- впровадження в практику діяльності та розвитку на сучасних оборонних підприємствах системи маркетингу;

- зміна державної централізованої системи ціноутворення.

Зазначені вище проблеми зумовлюють необхідність удосконалення процесу формування програмних документів. На підставі проведених досліджень автором розроблено узагальнену процедуру формування Програми озброєння і Державного оборонного замовлення в сучасних умовах, яка відображає перераховані вище фактори [2, с. 123].

Вона включає три основних етапи.

1. Формування проекту Програми озброєння і Державного оборонного замовлення. На цьому етапі здійснюється:

- обґрунтування попередніх кількісних показників і включення їх у проект Програми озброєння;

- вибір потенційних виконавців робіт (підприємств) за стадіями життєвого циклу і включення їх у проект.

2. Затвердження Програми озброєння і Державного оборонного замовлення.

3. Корекція Програми озброєння і ДООЗ (за необхідності) за результатами їх реалізації та результатами конкурсних відборів підприємств.

Нижче надана характеристика процесу формування Програми озброєння і ДООЗ техніки зв'язку.

Етап 1 – етап формування проекту і конкурсного відбору потенційних виконавців.

1. Розроблення Замовником проекту тактико-технічного завдання (ТТЗ) та НДР (ДКР), вимог до виконання серійного виробництва, планових ремонтів, утилізації.

2. Розсилка конкурсної документації потенційним виконавцям відповідних робіт на плановий період.

3. Попередній вибір кращого потенційного підприємства на етапі ПО за результатами представленого на конкурс бізнес-плану та інших матеріалів, маркетингових досліджень [3, с. 442].

4. Узгодження прогнозованої договірної ціни з підприємством – переможцем конкурсу.

5. Включення кращого підприємства і прогнозованої договірної ціни в проект ПО.

6. Обґрунтування замовником необхідності фінансових, матеріальних та інших засобів для здійснення майбутнього (остаточного) конкурсного відбору.

7. Бюджетування фінансових коштів, здійснення квотування інших коштів на проведення конкурсу і виконання відповідних робіт (НДР, ДКР тощо).

Етап 2 – етап конкурсного відбору виконавця ДКР.

1. Уточнення Замовником проекту ТТЗ на дослідно-конструкторську роботу (ДКР).

2. Розсилка конкурсної документації потенційним підприємствам-розробникам [4, с. 464].

3. Формування Замовником оптимального обсягу конкурсного завдання.

5. Виконання підприємствами-розробниками конкурсного завдання та відбір (остаточний) Замовником кращого підприємства за результатами виконання конкурсного завдання.

6. Узгодження проекту ТТЗ на ДКР із переможцем конкурсу.

7. Бюджетування фінансових коштів на виконання ДКР, здійснення квотування інших засобів у межах проекту поточного річного бюджету України.

8. Корекція затвердженої раніше Програми озброєння.

9. Укладання договору на ДКР із виконавцем. Етап 3 – етап конкурсного відбору підприємства-виготовлювача серійної продукції.

1. Уточнення Замовником вимог до виробництва продукції і проекту договору на поставку продукції.

2. Розсилка конкурсної документації потенційним підприємствам-виробникам продукції.

3. Формування Замовником конкурсного завдання.

4. Виконання підприємством конкурсного завдання.

5. Вибір (остаточний) замовником кращого підприємства за:

– результатами аналізу бізнес-плану, представленої техніко-економічної, технологічної та іншої документації, результатів маркетингових досліджень замовника, аналізу системи управління якістю підприємства та ін. [5, с. 276];

– результатами досліджень окремих закінчених вузлів, блоків тощо;

– результатами дослідження повністю готових зразків.

6. Узгодження проекту договору на поставку продукції з переможцем конкурсу.

7. Бюджетування фінансових коштів на виробництво продукції, здійснення квотування інших засобів у межах проекту поточного річного бюджету України [6, с. 125].

8. Корекція затвердженої раніше Програми озброєння.

9. Укладання договору на поставку продукції.

Етап 4 – етап конкурсного відбору ремонтного підприємства.

Етап 5 – етап конкурсного відбору підприємства, що здійснює утилізацію продукції оборонної промисловості. На цьому етапі здійснюється:

– уточнення досягнутих кількісних показників;

– уточнення раніше обраного потенційного підприємства (підприємств);

– зміна в Програмі озброєння (ДООЗ) кількісних показників і/або попередньо обраного підприємства.

Представлена процедура формування Програми озброєння і ДООЗ та її основні фрагменти апробовані й реалізовані в діяльності систем, комплексів, засобів зв'язку та автоматизації управління Замовника [7].

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що система розвитку техніки зв'яз-

ку в даний час відчуває ряд проблем, зумовлених впливом нових економічних умов на процес розроблення і реалізації планових документів [8]. Найважливішою проблемою натеper є тривалі існування протиріччя, зумовленого невідповідністю науково-методичного забезпечення функціонування існуючої системи планування розвитку військової техніки зв'язку сучасним економічним умовам.

Висновки і пропозиції. Життєвий цикл виробу включає ряд стадій (II рівень ієрархії), під якими розуміють його частину, що характеризується певним станом виробу, сукупністю видів передбачених робіт та їх кінцевими результатами. У свою чергу кожна стадія життєвого циклу виробу включає в себе один або кілька видів робіт (III рівень ієрархії), що є самостійним об'єктом планування і фінансування під час створення виробу [9]. Всі види робіт складаються з певних етапів їх виконання (IV рівень ієрархії).

Життєвий цикл військової техніки включає в себе шість стадій: дослідження і обґрунтування розробки; розроблення; виробництво; експлуатація; капітальний ремонт, утилізація.

Перша стадія життєвого циклу виробів «Дослідження та обґрунтування розробки» включає три види робіт: опрацювання замовника і промисловості; науково-дослідна робота зі створення виробу; розроблення технічної пропозиції (аванпроекту).

Роботи, що проводяться замовником у ході опрацювання, включають формування вихідних вимог до систем, комплексів, зразків, їхніх складових частин та матеріалів, розроблення і видачу тактико-технічних завдань (ТТЗ) на виконання науково-дослідних робіт (НДР), технічних пропозицій (аванпроекту), дослідно-конструкторських робіт (ДКР) [10].

Роботи, що проводяться промисловістю, включають формування вихідних вимог до комплектуючих виробів міжгалузевого застосування і матеріалів, розгляд, затвердження та видачу технічних завдань (ТЗ) на виконання НДР, ДКР зі створення комплектуючих виробів міжгалузевого застосування і ТЗ на виконання НДР зі створення матеріалів.

Другою стадією життєвого циклу виробу є розроблення, що представляє собою процес створення дослідних зразків і технічної доку-

ментації, необхідної для організації промислового виробництва. Дана стадія включає один вид роботи – «Дослідно-конструкторська робота зі створення виробів».

Список використаної літератури:

1. Журавський В.С. Становлення і розвиток українського парламентаризму (теоретичні та організаційно-правові проблеми). Київ : Парлам. вид-во, 2002. 344 с.
2. Адміністративна процедура та контроль за діяльністю адміністративних органів в Угорщині, Польщі, Болгарії, Естонії та Албанії / пер. з фр. Л.А. Пашко, Л.А. Хомічак. Київ : Вид-во УАДУ, 1999. 236 с.
3. Плахотнюк Н.Г. Контроль як провідна функція українського парламенту (організаційний аспект). *Парламентаризм в Україні: теорія та практика* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 10-й річниці з дня проголошення незалежності України (Київ, 26 черв. 2001р.) ; Верховна Рада України ; Ін-т законодавства. Київ, 2001. С. 441–446.
4. Теплюк М.О. Парламентський контроль – одна з основних функцій парламенту України. *Парламентаризм в Україні: теорія та практика* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 10-й річниці з дня проголошення незалежності України (Київ, 26 черв. 2001 р.) ; Верховна Рада України ; Ін-т законодавства. Київ, 2001. С. 463–468.
5. Ситник Г.П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади) : підручник. Київ : НАДУ, 2012. 544 с.
6. Сіцінська М.В. Сутність парламентського контролю та особливості його здійснення за сектором безпеки і оборони України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2014. № 1. С. 124–128.
7. Конституція України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
8. Про комітети Верховної Ради України : Закон України від 4 квіт. 1995 р. № 116/95-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/116/95-вр>
9. Закон України «Про Рахункову палату». *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 36. Ст. 360. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/576-19>.
10. Про Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 287/2015. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/287/2015>.

Usachenko O. O. State regulation of program planning of defense industry development in Ukraine

The handbook stated that it was reported to be scientifically sound, which addresses modern order management, which can achieve more efficient costs associated with minimum commitments. It has been determined that the programming system has developed what is currently being developed, when there are a number of problems caused by the availability of new economic processes in the development process and other planned systems. Complex solutions to the problems that are constantly spreading over the Armed Forces of Ukraine are modern communication technologies, which are impossible without reaching the macroeconomic situation in various fields. However, it may be noted that various and subjective economic factors, in order to use sound scientific methods, are subject to the development of fundamental decisions, and are used economically in the development of communication technologies, as well as at the practical level. plans. One of the various problems of this issue is the development and implementation of effective management activities that enable research into, and use, modern scientific projects, planning documents, and the creation of modern individuals. These larger problems indicate the reliability of the development of the developed program documents. On our own side, the author has developed a generalized procedure, which the Armed Forces and the State Defense Order in modern cases. The most well-known problems related to the temporary existence of a dispute are used scientifically-methodical method of functioning of the created planning system, developing technology of modern economic importance. Justified your programming program and its defense order and in other planned economy was part of the task. In today's economic economies, Ukraine has identified a number of cutting-edge challenges that offer the most direct and broad-based planning programs that have been developing in recent years, and at the same time they have to work.

Key words: *state regulation, program planning, defense industry development, state defense order management, communication technology.*